

Generaldirektör
Yvonne Fredriksson
016-16 27 02
yvonne.fredriksson@ei.se

Konkurrensverket
103 85 Stockholm

Energimarknadsinspektionens förslag till Konkurrensverket avseende åtgärder för bättre konkurrens

Bakgrund

Konkurrensverket har fått regeringens uppdrag att föreslå konkreta åtgärder till förbättringar av konkurrensen i Sverige. Inom ramen för uppdraget har Konkurrensverket gett Energimarknadsinspektionen (EI) möjligheten att peka på konkurrensproblem och lämna förslag till åtgärder för att förbättra förutsättningarna för väl fungerande konkurrens på marknaderna för el, naturgas och fjärrvärme. EI inkommer i och med detta brev med efterfrågade åtgärdsförslag. Förslagen utgörs i huvudsak av åtgärder som EI påtalat i tidigare publicerade utredningar och rapporter.

Elmarknaden

Det finns tre områden som är väsentliga att vidareutveckla för att kunna åstadkomma en bättre fungerande nordisk elmarknad. Gemensamt för de potentiella förbättringarna är att de leder till en ökad konkurrens.

1. Ökad marknadsintegration med Norden och Europa

Ett sätt att lindra konsekvenserna av hög koncentration på de nationella elmarknaderna i Europa är att göra marknaden större. Norden är ett bra exempel på detta. Svenska elproducenter konkurrerar med producenter i de andra nordiska länderna på en gemensam råkraftmarknad. I dagsläget är överföringskapaciteten i det nordiska elsystemet i normala fall tillräcklig för att hela den nordiska marknaden ska kunna ha samma elpris under en knapp tredjedel av tiden. Genom detta är den nordiska marknaden en föregångare i ett internationellt perspektiv. Enligt EI finns dock samhällsekonomiska vinster att göra genom en ytterligare marknadsintegration inom Norden och med övriga Europa. EI har nedan identifierat ett antal huvudpunkter för en ökad nordisk och europeisk marknadsintegration.

- **Fördjupat nordiskt samarbete avseende nätinvesteringar**

Investeringar i transmissionskapacitet är viktig av tre anledningar: (1) ökad försörjningstrygghet genom förbättrade överföringsmöjligheter, (2) minskad

totalkostnad för elproduktion genom ökad möjlighet att använda den billigaste produktionstekniken för att tillgodose efterfrågan och (3) ökad konkurrens mellan producenter. För att detta ska kunna ske anser EI att nätinvesteringarna på den nordiska marknaden måste ske från ett nordiskt välfärdsperspektiv och inte från nationella perspektiv. För att detta ska vara möjligt fullt ut ser EI det som angeläget att de nordiska systemoperatörerna ytterligare fördjupar samarbetet kring investeringar i stamnätet. Ett problem i sammanhanget som måste lösas är finansieringsfrågan. Det är angeläget att de nordiska systemoperatörerna hittar lämpliga gemensamma finansieringsformer för investeringar i de nordiska stamnäten.

Även transparensen avseende planerade stamnätsinvesteringar bör förbättras. På en konkurrensutsatt elmarknad är det av vikt att marknadens aktörer får tillgång till nödvändig information avseende de infrastrukturinvesteringar som de systemansvariga planerar att genomföra. Detta för att det ska vara möjligt att bedöma behovet av ytterligare produktion och möjligheten till konsumtion. För att öka transparensen och säkerställa att investeringar i stamnäten sker utifrån ett nordiskt perspektiv anser EI att överväganden och beslut från systemoperatörerna rörande nätinvesteringar ska vara öppet tillgängliga för marknadens aktörer och för tillsynsmyndigheter.

- **Marknadsmässiga metoder för att hantera överföringsbegränsningar**

En effektiv hantering av överföringsbegränsningar inom ett börsområde leder till ett effektivt utnyttjande av befintliga resurser och tydliga långsiktiga lokaliseringssignaler för produktion, konsumtion och transmission. Den nuvarande ordningen inom Norden där handelskapaciteter reduceras på förbindelserna mellan de nordiska länderna för att hantera interna överföringsbegränsningar bidrar till en ineffektiv resursanvändning i vissa situationer. Begränsningar av handelskapacitet medför att priserna inte avspeglar den relevanta marginalkostnaden för att tillföra ytterligare elproduktion. EI anser att berörda systemoperatörer så långt som möjligt bör undvika begränsningar av handelskapaciteterna på den nordiska elmarknaden.

- **Gemensam nordisk slutkundmarknad**

Idag är slutkundmarknaderna i Norden nationella. EI arbetar inom ramen för NordREG för en gemensam nordisk slutkundmarknad. En sådan slutkundmarknad kommer att öka konkurrensen bland elhandelsbolagen. Detta skulle vara till gagn för svenska och nordiska elkunder. EI ser även detta som ett viktigt steg för en mer integrerad och väl fungerande nordisk elmarknad.

2. *Förbättrade förutsättningar för nya aktörer att göra inträde på elmarknaden*

En av de viktigaste förutsättningarna för att säkerställa en väl fungerande konkurrens på lång sikt är att det inte finns betydande svårigheter för nya aktörer att träda in på elmarknaden. Är konkurrensen bristfällig är det centralt att nya aktörer tillåts träda in och förbättra konkurrensen. EI bedömer att det råder betydande inträdeshinder på elproduktionsmarknaden. EI har identifierat tre

huvudpunkter för att underlätta för aktörer att investera i elproduktion i Sverige och därmed öka konkurrensen på den nordiska elmarknaden.

- **Förenklade tillståndprocesser för investeringar i elproduktion**
EI anser att de nuvarande tillståndprocesserna för upprättande av elproduktionsanläggningar hämmar investeringar och ser det som angeläget att dessa processer effektiviseras. Inspektionen föreslår att regeringen tar initiativ till att införa en maximal handläggningstid för relevanta myndigheters prövning och att tillståndprocessen, som idag består av flera parallella processer, samordnas. Dessa båda åtgärder skulle innebära att tidsåtgången för en tillståndprocess skulle bli mer förutsägbar, minska risken förenad med investeringar och därmed förbättra förutsättningarna för att investeringar realiserar.
- **Restriktioner för investeringar i kärnkraft och storskalig vattenkraft har en negativ inverkan på den nordiska marknadens funktion**
Koncentrationen bland elproducenter är hög i Sverige och i Norden. EI bedömer att en av de främsta anledningarna till att den höga koncentrationen består är att endast befintliga ägare har möjlighet att investera i de mest lönsamma kraftslagen – storskalig vattenkraft och kärnkraft. Nya och mindre aktörer utan värmeunderlag är i praktiken hänvisade till att investera i vindkraft och bruttoproduktionskostnaden för vindkraft är förhållandevis hög och beroende av ekonomiskt stöd. EI anser att de restriktioner som föreligger för investeringar i storskalig vatten- och kärnkraft har en negativ inverkan på marknadens långsiktiga funktion.

3. Ökad aktivitet hos kunder

En av de främsta utmaningar som elmarknaden står inför idag är att aktivera efterfrågesidan på elmarknaden, dvs. elkunderna. Välinformerade och aktiva kunder är en förutsättning för en väl fungerande elmarknad. Aktiva kunder leder till en ökad konkurrens genom att företag som inte är effektiva och anpassar sina produkter efter kundernas behov konkurreras ut av andra företag. EI:s webbaserade elprisjämförelse Elpriskollen är ett sätt att bidra till aktiva kunder som byter elhandlare eller omförhandlar sina avtal. Det är även viktigt att ge kunder en ökad möjlighet att svara på kortsiktiga variationer av elpriset på den nordiska råkraftmarknaden. Möjlighet till efterfrågefleksibilitet leder till en bättre fungerande elmarknad med såväl högre försörjningstrygghet som minskade möjligheter för aktörer att utnyttja eventuell marknadsmakt. EI har identifierat tre huvudpunkter som skulle bidra till en ökad aktivitet hos kunder.

- **Förbättrade möjligheter för kunder att reagera på prissignaler**
Majoriteten av de svenska elkunderna får sin elförbrukning avläst årsvis. Genom detta har incitamentet att reagera på kortsiktiga prissignaler varit i princip obefintligt. Från och med den 1 juli 2009 kommer alla svenska elkonsumenter att ha minst månadsvis avläsning av sin elförbrukning. Detta ger elkonsumenter incitament att svara på prisförändringar mellan månader. EI anser att denna reform är ett steg mot en ökad aktivitet hos

kunder och därmed en ökad efterfrågerespons på den svenska och nordiska elmarknaden. På längre sikt bör dock strävan vara mot en ökad andel timavräknade elkunder.

- **Ökad rörlighet på slutkundsmarknaden**

För att elkunder ska ha möjlighet att vara aktiva på elmarknaden krävs tillgång till god information om vilka möjligheter och alternativ som finns tillgängliga. Sverige har ur ett internationellt perspektiv aktiva kunder. EI anser dock att det finns ytterligare vinster att göra för många svenska elkunder om de var mer aktiva. Kunder med tillsvidarepris utgör ett bra exempel på detta. Tillsvidarepris är den avtalsform en kund erhåller från sin anvisade elhandlare (ofta en elhandlare knuten till det lokala nätbolaget) om denne inte aktivt väljer att teckna ett avtal med en elhandlare. Denna avtalsform har historiskt visat sig vara den dyraste och därmed den mest ogynnsamma för elkonsumenten. Cirka 35 procent av alla kunder har tillsvidarepris i Sverige. EI anser att det finns potential för att ytterligare förbättra slutkundsmarknadens funktion genom mer välinformerade och aktiva kunder. Tydliga fakturor från elhandlare och nätägare är en viktig del för att uppnå detta.

- **Underlätta prisjämförelser genom att flytta skattskyldigheten för elskatt till elnätsföretagen**

Det faktum att det är elhandelsföretaget som är skattskyldig för konsumenternas elskatt försvårar prisjämförelser mellan olika elhandelsföretag. Detta eftersom det finns regionala skillnader avseende elskattens storlek. Genom att istället låta elnätsföretagen vara skattskyldiga för elskatten kringgås denna problematik. EI bedömer att en sådan förändring skulle öka transparensen och rörligheten på slutkundsmarknaden. Samtidigt skulle förändringen vara ett steg i harmoniseringsprocessen för en nordisk slutkundsmarknad. Detta eftersom det är elnätsföretaget som är skattskyldig för elskatten i övriga nordiska länder.

Naturgasmarknaden

Konkurrensen på den svenska naturgasmarknaden är bristfällig och måste förbättras. Detta trots att naturgasen är konkurrensutsatt från andra energislag. EI bedömer att ytterligare alternativ för tillförsel av naturgas till Sverige är centralt för att utveckla den svenska naturgasmarknaden. Detta skulle öka förutsättningarna för konkurrens, då fler aktörer ges tillfälle att verka på den svenska naturgasmarknaden.

Kundrörligheten på marknaden för naturgas är låg. För att öka kundrörligheten behövs förbättrad information kring möjligheterna att byta naturgashandlare samt information om vilka avtal och priser som erbjuds på marknaden. Detta skulle kunna bidra till att öka kundrörligheten på naturgasmarknaden.

Datum
2008-09-24

EU:s tredje energimarknadspaket ställer krav på mer långtgående åtskillnad mellan produktion och handel med gas å den ena sidan och transmission å den andra sidan. I Sverige ägs transmissionsnätet för naturgas delvis av samma företag som säljer naturgas till slutkunder. Det är möjligt att implementeringen av det tredje energimarknadspaketet ställer krav på Sverige att vidta ytterligare åtgärder för åtskillnad mellan handel och transmission på naturgasmarknaden.

Fjärrvärmemarknaden

EI konstaterar att fjärrvärmekunderna befinner sig i en svag position gentemot fjärrvärmeföretagen och måste skyddas. Vi bedömer att en reglering av fjärrvärmemarknaden är nödvändig för att stärka kundernas ställning och bidra till ett långsiktigt förtroende för fjärrvärme som produkt. EI ser den nya fjärrvärmelagen som ett första steg att skydda fjärrvärmekunderna. Vi konstaterar även att det har krävts mer långtgående reglering på såväl el- som naturgasmarknaderna. Utvecklingen får visa om bestämmelserna i fjärrvärmelagen är tillräckliga för att ge kunderna det skydd de behöver.

Med vänliga hälsningar

Yvonne Fredriksson
Generaldirektör